

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม¹

วารุณี เกษโสภา²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้ศึกษาศึกษาจากความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตลอดจนไปถึงการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส เกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหานักโทษล้นเรือนจำเป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยร้อยละ 80 คือนักโทษที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด และเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน และยังไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือกำจัดปัญหานี้ได้อย่างเด็ดขาด³ การที่ไทยมีนักโทษคดียาเสพติดล้นนับเป็นตัวสะท้อนประการหนึ่งว่า เรามีแนวทางการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดที่เป็นปัญหา รัฐบาลเองก็ได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหานี้ โดยกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานต่อสถานการณ์ด้านยาเสพติดที่ชัดเจนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างเต็มที่ เพื่อหยุดยั้งการขยายตัวของปัญหาและลดระดับความรุนแรงของปัญหาลงตามลำดับ แต่ปัจจัยที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงมีอยู่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลสมัยของนายธนาธิบดิ์ ธีรวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีท่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีเจ้าพนักงานรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ และจะต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการหลายฝ่ายในการแก้ไขปัญหานี้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 อันมีผลบังคับใช้เป็นต้นมา โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีอำนาจและหน้าที่ในภาพรวมในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ และภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงกำหนดให้มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และรองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

²นักศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสงขลา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³กรุงเทพธุรกิจ, อึ้ง!พบนักโทษร้อยละ80คดียาเสพติด [Online], Available URL:

https://www.bangkokbiznews.com/politics/651219#google_vignette, 2567 (สิงหาคม, 24).

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสัมฤทธิ์ผลเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติโดยเจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวเรียกว่า “เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.” และในปัจจุบันแม้ว่าจะยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ไปแล้ว และประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ก็ตาม แต่อำนาจหน้าที่และความสำคัญของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ก็ยังคงมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับนี้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ส. นั้น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขมาก

แม้ว่าหลังจากที่ได้เปลี่ยนแปลง แก้ไขแนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ ไทย สิ่งที่ทำให้เห็นได้ชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงหลักๆ คือ การให้สิทธิและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดมากขึ้น ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจจะต้องพิสูจน์การกระทำผิดต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในขณะที่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสิน อัยการก็ต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกฟ้องคดีให้ถูกต้องสมเหตุสมผลกับการกระทำความผิดมากกว่าเดิม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ยังไม่มิต่ำทว่าจะน้อยลง ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งปัญหาปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบและปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของ ป.ป.ส. ผู้ศึกษาขอสรุปสาระสำคัญของแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 11/1 (4) มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 11/1 (4) ซึ่งกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไว้เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน ก่อนส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี โดยมีให้ถือว่า การควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าว เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขณะที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ที่สถานีตำรวจนานที่สุด 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่สถานีตำรวจไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับในความผิดใดๆ ก็ตาม

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11/6 ไม่ได้มีการบัญญัติแก้ไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการให้อำนาจเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าเมื่อผ่านระยะเวลาในการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดรวมกันกับอำนาจในการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องถูก

ควบคุมตัวนานเป็นระยะเวลาถึง 5 วัน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้นับเป็นระยะเวลานานเกินสมควรอันขัดกับหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้ โดยไม่ได้มีการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอก คงมีเพียงขั้นตอนการตรวจสอบภายในเท่านั้น ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขด้วยเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัว ตามมาตรา 11/6 จากเดิมการควบคุมเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 วัน ควรแก้ไขเพิ่มเติม ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นไปตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคสอง

ประเด็นปัญหาที่สองปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด มาตรา 127 กฎหมายระบุว่า ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้หนึ่งสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด และหากว่ากระทำเป็นคณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ให้ถือว่าเป็นความผิด “องค์กรอาชญากรรม” (มาตรา 127 วรรคหนึ่ง และวรรคสี่) ดังนั้น ครอบครัวใดซึ่งมีสถานะเป็นสามีภรรยาหากสามีหรือภรรยาโดนจับแล้วนั้น กฎหมายก็จะเหมารวมไปด้วย แต่หากครอบครัวใด มีบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปก็จะโดนข้อหาความผิดในฐานะ “องค์กรอาชญากรรม” ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงบางครั้งคนในครอบครัวก็อาจจะไม่รู้เห็นในการกระทำของผู้ที่ถูกจับกุมก็ได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งบัญญัติว่า “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ดังนั้น การที่กฎหมายไม่ได้มีข้อยกเว้นไว้ หากมีการจับแบบเหมารวมทั้งหมดน่าจะไม่ใช่เหตุอันสมควรเหมาะสมยิ่ง ด้วยเหตุเพราะคดีดังกล่าวนี้เป็นคดีอาญาที่มีความผิดร้ายแรง ดังนั้นผลกระทบที่ตามมาคือ บุคคลในครอบครัวถูกตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า อยู่ด้วยกันไม่รู้เห็นหรือยินยอมด้วยคงเป็นไปได้ ดังนั้นบุคคลดังกล่าวก็ต้องเข้าสู่กระบวนการตามระบบกล่าวหาซึ่งต้องรับภาระไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลา ค่าใช้จ่าย การงานและต้นทุนทางสังคมที่ต้องถูกตัดสินก่อนเข้าสู่กระบวนการโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ซึ่งการที่มาตรา 127 กฎหมายบัญญัติในลักษณะเจาะจงในเรื่องตัวบุคคลเป็นหลัก โดยไม่มีข้อยกเว้นข้อสันนิษฐานเพื่อป้องกันสิทธิของบุคคลในครอบครัวก่อนเข้าสู่กระบวนการและก่อนการใช้สิทธิประกันตัวถือว่าเป็นธรรมหรือไม่ ด้วยเหตุอันเกิดจากการไม่สามารถแบ่งแยกกลุ่มผู้กระทำความผิดออกจากกัน จนทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีลักษณะแบบเหมารวม กวาดทุกคนเข้าไปอยู่ในเรือนจำทั้งหมด โดยไม่มีข้อยกเว้น

หรือข้อสันนิษฐานที่มีความยืดหยุ่นว่าด้วยเรื่องข้อยกเว้นไว้ แม้ภายหลังจะพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดแต่สิทธิที่สูญเสียไปในระหว่างนั้นมากเกินกว่าจะเยียวยาได้ หากเพิ่มความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัวเพื่อไม่ต้องตกเป็นภาระในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามระบบกล่าวหาตั้งแต่ต้นหากบุคคลดังกล่าวพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดฐานสมคบกันจริง เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจก็จะสามารถแจ้งข้อกล่าวหาบุคคลดังกล่าวได้

ประเด็นปัญหาที่สามปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของ ป.ป.ส.

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้มีการประกาศใช้โดยที่มีการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายอาชญากรรม ทำให้ต้องมีการยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับและในประมวลกฎหมายอาชญากรรมนี้ได้กำหนดเฉพาะบทบัญญัติของกฎหมายสารบัญญัติเท่านั้น สำหรับกฎหมายวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดไปจนถึงการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ถูกยึดไว้ตามกฎหมายซึ่งเดิมเคยกำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมนั้น กับทั้งออกกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและป้องกันการใช้อำนาจของที่เกินขอบเขตและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ตาม แต่ทั้งนี้ จึงทำให้เกิดข้อกังขาว่าเหตุใดจำนวนอาชญากรรมในประเทศไทยจึงไม่ลดลงไปตามความเข้มงวดและความรุนแรงของกฎหมาย

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาชญากรรมประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11/6 ที่ระบุว่า เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจควบคุมตัว ตรวจสอบ ตรวจค้น และจับกุม แล้วส่งไปยังพนักงานพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าอำนาจในการสอบสวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการที่กำหนดไว้เช่นนี้ อาจส่งผลทำให้เป็นข้อกังขาในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสอบสวนได้ เนื่องจากการให้อำนาจสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องอาชญากรรมเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรของตำรวจแทนที่จะเป็นอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ส. ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุเพราะพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น หากมีหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นมาโดยตรงโดยให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามมาตรา 11/1 ในการแก้ปัญหาว่าด้วยอาชญากรรม

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามประมวลกฎหมายอาชญากรรม และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง 3 ประเด็น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับอาชญากรรม

เดิม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 11/6 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 11/1 ให้ถือว่ากรรมการ ป.ป.ส. เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รองเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ซึ่งได้รับมอบหมายให้มี อำนาจตามมาตรา 11/1 (4) มีหน้าที่ และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 11/1 (4) ซึ่งกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตาม ประมวลกฎหมายยาเสพติดไว้เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลา ดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้ โดยมีให้ถือว่า การควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าว เป็นการควบคุม ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การควบคุมผู้ถูกจับตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. กำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11/6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

เป็น “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 11/1 ให้ถือว่ากรรมการ ป.ป.ส. เลขานุการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รองเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพ ติด และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ซึ่งได้รับมอบหมายให้มี อำนาจตามมาตรา 11/1 (4) มีหน้าที่และอำนาจ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มี อำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 11/1 (4) ซึ่งกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวล กฎหมายยาเสพติดไว้เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง เมื่อครบกำหนดเวลา ดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้ โดยมีให้ถือว่า การควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าว”

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

เดิม ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

มาตรา 127 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อ กระทำ ความผิด ร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท

ถ้าได้มีการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรค หนึ่งผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่มีการกระทำตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำ ความผิดต้องระวางโทษสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น”

เห็นควรเพิ่ม มาตรา 127 วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

เป็น “ตามความวรรคหนึ่ง ในกรณีพบบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปและบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลในครอบครัวเดียวกันให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นไม่ได้สมคบกันกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นจะได้กระทำความผิดจริง”

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของ ป.ป.ส.

เดิม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 11/1 บัญญัติว่า “เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กรรมการ ป.ป.ส. เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด หรือมีบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นย้ำจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้ายซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(4) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(5) ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(6) ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกรณีเร่งด่วน ก่อนดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน แล้วรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในเจ็ดวันเพื่อดำเนินการตาม (7) ต่อไป

(7) ตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติดหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมอบหมายแล้วแต่กรณี

(8) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(9) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี ข้อมูล เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. กำหนด และแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผล และผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุอันควรสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถาน หรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งประเภทบริหารตำแหน่งประเภทอำนวยการ ตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการขึ้นไป ตำแหน่งประเภททั่วไประดับอาวุโสขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือข้าราชการ ทหารตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกองร้อยหรือเทียบเท่าขึ้นไป

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ ให้กรรมการ ป.ป.ส. เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรานี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อยกย่องผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยให้รายงานข้อเท็จจริงปัญหาอุปสรรค ปริมาณการปฏิบัติงานตามงบประมาณและกองทุนประจำปี และผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานโดยละเอียด เพื่อให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา”

เห็นควรเพิ่ม มาตรา 11/1 วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

เป็น “ในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจในการสอบสวนคดียาเสพติดและให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, 2566.

คณาธิป ทองรวีวงศ์ และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง กฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์. “ห้องบริโภคยาเสพติดในสหราชอาณาจักร Drug Consumption Room In United Kingdom.” วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต 4. 1 (มกราคม – เมษายน 2565): 68.

ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. กฎหมายอาญาและอาชญวิทยาขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553. อ้างถึงใน สุภาพิชญ์ มณีนาถ, “ความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมยาเสพติดและอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ), คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ.สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2562.

พจมานพจิ ทีวีสว่างผล. “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา.”

วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 6. 2(กรกฎาคม -ธันวาคม 2563) : 214.

รวีกานต์ ชาวสวน. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจไม่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดด้วยความสมัครใจของผู้ป่วยยาเสพติด: กรณีศึกษาโรงพยาบาลธัญญารักษ์ปัตตานี.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564.

วิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. “กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์: ประเทศสหรัฐอเมริกา.”

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต 1. 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2562): 52-53.

ส่วนพัฒนาและวิจัยกฎหมาย กองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. คำอธิบายประมวลกฎหมายยาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อกล็อก, 2566.

สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. คำอธิบายประมวลกฎหมายยาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบลิ๊ก, 2566.

สำนักยุทธศาสตร์. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566.

อำนาจ ชุมทอง และไกรวุฒิ วัฒนสิน. “กระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับผู้ติดยาเสพติด.” วารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์ 5. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566): 76.